

TEM/435/00.04.01/2017

Hallituksen esitysluonnos kilpailulain muuttamiseksi – Vaikutusarvioinnissa merkittäviä puutteita ja ehdotuksen laaja-alaisuus heikentää suomalaisten kasvuyritysten toimintaedellytyksiä

Kilpailulakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi määräaikainen ja myöhemmin mahdollisesti pysyvä säännös, jonka mukaan kilpailulain yrityskauppavalvontaa koskevia säännöksiä sovelletaan liikevaihdosta riippumatta kaikkiin *yrityskauppoihin*, joissa vähintään yksi yrityskaupan osapuoli tuottaa Suomessa asiakkailleen *sosiaali- tai terveydenhuollon (sote) palveluja* taikka terveyspalveluihin liittyviä laboratorio- tai kuvantamispalveluja. Esityksen mukaan myös *pääomasijoittajan muilla kuin sote-markkinoilla tekemät yrityshankinnat tulisivat joissain tapauksissa turhaan viranomaiskäsittelyyn*. Suomen pääomasijoitusyhdistyksen (FVCA) pääasialliset huomiot ovat seuraavat:

- **FVCA suhtautuu varauksellisesti kansalliseen lisäsääntelyyn**, joka esityksen mukaan on omiaan vähentämään yrityskauppoja ja taloudellista toimeliaisuutta Suomessa sekä hidastaa pääomien kiertokulkua Suomessa.
- Esitys on erittäin ongelmallisen sen vuoksi, että **erillisen kansallisen yrityskauppavalvonnan ja viranomaiskäsittelyn piiriin tulisi valtava joukko sellaisia kasvuyrityksiä, joilla ei ole mitään yhteyttä sote-alaan**. Ehdotus heikentää tältä osin suomalaisten kasvuyritysten asemaa ja toimintaedellytyksiä Suomessa tilanteessa, jossa Suomen tulisi enemminkin tukea kasvuyrityksiä.
- **Ehdotuksen soveltamisalaa on välttämätöntä rajata niin, että ehdotus ei vaikuta tarpeettomasti sote-alan ulkopuolella toimiviin kasvuyrityksiin.**
- **Ongelma koskee kaikkia pääomasijoitusrahastojen millä tahansa toimialalla toimivia kohdeyhtiöitä**, jos pääomasijoitusrahasto on sijoittanut yhteenkin sote-alan yritykseen. Pääomasijoittajien salkuissa on noin 800 kohdeyritystä eri toimialoilta ja kohdeyritysten liikevaihto edustaa noin Suomen 7 % yksityisen sektorin liikevaihdosta. **Ehdotuksen vaikutusarviointit ovat tältä osin olennaisen puutteelliset.**
- Pääomasijoittajat ovat lisäksi keränneet yli miljardi euroa uutta varallisuutta pääomasijoitusrahastoihin, joita sijoitetaan lähiaikoina startup- ja kasvuyrityksiin. **Valtaosa näistä eri toimialojen kohdeyrityksistä voi tulla tarpeettomasti kansallisen erillisen yrityskauppavalvonnan piiriin.**
- Ehdotuksen soveltamisalaan liittyvät **epätarkkuudet aiheuttavat merkittävää epävarmuutta pääomasijoitusosalalle, startup- ja kasvuyrityksille**. Yrityskauppavalvontaan liittyvien **veloitteiden tulisi olla yksiselitteisen selkeitä oikeusturvan varmistamiseksi.**
- Ehdotus **haittaa myös kansainvälistymistä ja heikentää Suomen houkuttelevuutta sijoituskohteena.**

PÄÄOMASIOITTAJAT RAKENTAVAT KASVUA

Pääomasijoittajien salkuissa on noin **800 kasvuyritystä**.

Vuosina 2014–2016 suomalaisiin kasvuyrityksiin on sijoitettu **2,4 miljardia euroa**.

Kohdeyritysten liikevaihto on yhteensä noin 24 miljardia euroa, mikä edustaa **noin 7 % yksityisen sektorin liikevaihdosta**

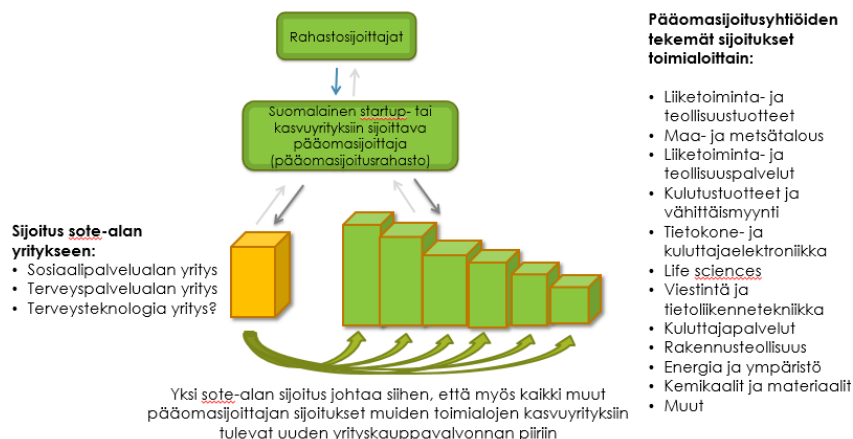
Kohdeyrityksissä työskentelee noin 130 000 työntekijää, mikä edustaa **noin 10 % yksityisen sektorin henkilöstömäärästä**.

Pääomasijoitusrahastoihin on kerätty vuoden aikana **yli miljardi euroa sijoitettavaksi uusiin kasvuyrityksiin**.

Esitys aiheuttaa tarpeettoman yrityskauppailmoitusvelvollisuuden suuressa osassa suomalaisia kasvuyrityksiä, joilla ei ole yhteyttä sote-alaan

Pääomasijoitusalan kannalta esityksen yleisperusteluissa on todettu erityinen ongelma, johon ei ole kuitenkaan keksitty esityksen valmistelussa ratkaisua: *”Esityksen valmistelussa on tunnustettu siihen liittyviä ongelmia. Koska yhden osapuolen läsnäolo sosiaali- ja terveyspalveluiden markkinoilla johtaisi ilmoitusvelvollisuuden syntymiseen, valvonnan piiriin tulisi myös sellaisia yrityskauppoja, joilla ei ole yhteyttä sosiaali- ja terveysalan rakenteisiin tai jonkin toimijan markkinavoiman kasvamiseen alalla. Erityisesti sosiaali- tai terveysalalla jo toimivan monialayrityksen tai pääomasijoittajan muilla markkinoilla tekemät yrityshankinnat tulisivat joissain tapauksissa turhaan viranomaiskäsitteilyyn. Ilmoitusvelvollisuuden rajaamiseksi ei kuitenkaan valmistelussa ole löytynyt sellaisia keinoja, jotka yhtäältä varmistaisivat kaikkien sosiaali- ja terveysalan keskittymiskehitykseen vaikuttavien kauppajen ilmoitusvelvollisuuden ja samanaikaisesti ilmoitusvelvollisuutta koskevan yksiselitteisyyden vaatimuksen. Tästä aiheutuva sääntelytaakkaa voidaan kuitenkin keventää selvästi ongelmattomien kauppajen ilmoitusvelvollisuuden sisältöä koskevilla Kilpailu- ja kuluttajaviraston myöntämällä lievennyksillä.”*

Sote-yrityskauppavalvontasäntelyllä on laaja-alaiset vaikutukset myös muihin kuin sote-alan yrityksiin

Ehdotus tarkoittaa käytännössä sitä, että pääomasijoitusrahaston tekemä yksi sijoitus sote-alan kasvuyritykseen aiheuttaisi sen, että saman pääomasijoittajan myös muille toimialoille tehtävät sijoitukset tulisivat yrityskauppavalvonnan piiriin. **Yrityskauppavalvontasäntelyn ulottuisi ehdotuksen mukaan sote-alan lisäksi esimerkiksi rakennusteollisuuteen ja energia ja ympäristö - toimialoille. FVCA ei pidä tätä ehdotusta perusteltuna.**

Ehdotus haittaisi merkittäväällä tavalla suomalaisten kasvuyritysten kehittämistä tehokkaammiksi mm. yritysostoin sellaisillakin toimialoilla, joilla ei ole mitään tekemistä sote-alan palveluiden tai yritystoiminnan kanssa. Lakiehdotuksen perusteluissa arvioidaan lisäksi, että ehdotettu sääntely on omiaan vähentämään halukkuutta yrityskauppoihin. **FVCA pitää erittäin ongelmallisena lakiehdotusta, jonka avoimesti arvioidaan vähentävän taloudellista toimeliaisuutta ja yrityskauppoja Suomessa.**

Ehdotus aiheuttaa myös tarpeettomia lisäkustannuksia kasvuyrityksille, mitä ei voida pitää perusteltuna aikana, jolloin Suomen pitäisi panostaa kasvuyritysten toimintaedellytysten parantamiseen.

Pidämme ilmoitusvelvollisuuteen ehdotettua helpotusta välttämättömänä, mutta sen hallinnollista taakkaa vähentävää vaikutusta kuitenkin varsin vähäisenä. Yrityskaupan osapuolet joutuvat odottamaan yrityskaupan hyväksytyksi tulemistä vähintään 45 työpäivän eli noin kahden kuukauden ajan. Mikäli KKV päättää ryhtyä jatkoselvitystoimiin, osapuolet joutuvat luonnollisesti sietämään epävarmuuden tilaa vielä huomattavasti pidempään, ja lopulta kauppa saattaa jopa estyä.

Esitys asettaa myös kotimaisella tasolla sijoittajat eri arvoiseen asemaan tilanteessa, jossa samasta yhtiöstä kilpailtaessa toinen joutuu ehdotetun sääntelyn johdosta yrityskauppavalvonnan piiriin ja toinen sijoittaja, jolla ei ole mitään kytköksiä sote-alan yrityksiin, ei päätyisi yrityskauppavalvonnan piiriin. Ongelma koskisi siis kaikkia toimialoja sote-alan ulkopuolella, jos pääomasijoittaja on sijoittanut rahastosta yhteenkin sote-alan yritykseen. **Näkemyksemme mukaan uuden sääntelyn soveltaminen tulisi lähteä kaupan luonteesta (sote-alan kauppa), ei osapuolen luonteesta.**

Samoin suomalaiset pääomasijoittajat joutuvat epäedullisempaan asemaan verrattuna ulkomaisiin sijoittajiin, jotka ovat sijoittaneet sote-alan yrityksiin ulkomailla. Suomalaisen pääomasijoittajan tekemä sijoitus sote-alan yritykseen aiheuttaisi pääomasijoittajalle ja kaikille pääomasijoittajan salkussa oleville kohdeyhtiöille täysin tarpeettoman lisäkustannuksen ja markkina- sekä kilpailuhaitan.

Ehdotus heikentää myös suomalaisten kansainvälistymistä ja kilpailuasemaa tilanteessa, jossa suomalainen sijoittaja pyrkii hankkimaan ulkomaisen yrityksen yritysostoin. Ulkomaisten yrityskauppojen ilmoitusvelvollisuus Suomeen ja ehdotettu 45 työpäivän odotusaika olisi omiaan asettamaan suomalaiset sijoittajat muita ulkomaisia sijoittajia heikompaan asemaan. **Tämä heikentää perusteettomasti Suomen ja suomalaisten yritysten kansainvälistymispyrkimyksiä ja keinoja avata vientireittejä ulkomaille.**

Esityksellä voidaan arvioida olevan myös kielteisiä vaikutuksia siihen, kuinka houkuttelevana sijoitusympäristönä Suomi koetaan ulkomaisten sijoittajien näkökulmasta.

Terveysteknologiayrityksiin kohdistuvien sijoitusten kautta myös kaikki startup-sijoitukset erityisen yrityskauppavalvonnan piiriin?

Epäselvää on myös se, tulevatko terveysteknologia-startup -yrityksiin tehtävät venture capital -pääomasijoitukset yrityskauppavalvonnan piiriin osana terveysteknologiayritysten määrittelyä. Tällaisissa sijoituksissa täyttyvä tavanomaisesti kilpailuoikeudellisen määräysvallan kriteeri, mutta voimassa olevan kilpailulain liikevaihtoon liittyvistä euromääräisistä¹ rajoista johtuen tällaiset startup-sijoitukset eivät ole olleet yrityskauppavalvonnan piirissä. Nyt käsillä oleva ehdotus muuttaisi tilannetta olennaisella

¹ Voimassa olevan kilpailulain yrityskauppavalvontasäännöksiä sovelletaan yrityskauppaan, jossa osapuolten yhteenlaskettu liikevaihto ylittää 350 miljoonaa euroa, ja vähintään kahden osapuolen Suomesta kertynyt liikevaihto ylittää kummankin osalta 20 miljoonaa euroa. Lakiehdotus ulottaisi yrityskauppavalvonnan liikevaihtorajoista riippumatta kaikkiin yrityskauppoihin, joissa yksikin osapuoli tuottaa Suomessa sosiaali- ja terveysteknologiayrityksiä.

tavalla, mitä ei ole huomioitu hallituksen esitysluonnoksessa.
Ehdotus ulottaisi mahdollisesti kaikki muutkin pääomasijoittajan startup-sijoitukset yrityskauppavalvonnan piiriin toimialasta riippumatta.

Riski sääntelyn tarpeettoman laajoista vaikutuksista muille toimialoille on merkittävä sen vuoksi, että terveysteknologian nähdään olevan yksi merkittävimmistä kasvun lähteistä lähivuosina. Näin ollen venture capital -sijoitukset terveysteknologia-startup-yrityksiin kasvavat jatkuvasti. Pääomasijoittajan sijoitus terveysteknologia-startup-yritykseen edellyttäisi yrityskauppavalvontamenettelyä ja samalla sijoitus merkitsisi kaikkien muiden pääomasijoittajan salkussa olevien startup-sijoitusten viemistä yrityskauppavalvonnan piiriin toimialasta riippumatta. Tällainen tulkinta aiheuttaisi merkittävää haittaa sijoitustoiminnalle ja aiheuttaisi tarpeettomia kustannuksia toimialoille, joilla ei ole mitään kytköksiä sote-alaan.

Ehdotus heikentäisi olennaisesti myös startup-yritysten toimintamahdollisuuksia Suomessa, mitä voidaan pitää selkeästi hallitusohjelman vastaisena kehityssuuntana.

Ratkaisuehdotuksemme keskeisten ongelmien ratkaisemiseksi

Soveltamisalan rajaus toimialoilla, joilla ei ole liittymäkohtia sote-palveluyrityksiin

Ratkaisuehdotuksemme asiaan on, että kilpailulain uuteen 22 a §:ään lisätään uusi kohta, jolla pyritään rajaamaan ehdotuksen vaikutuksia sellaisiin yrityksiin, jotka eivät harjoita sote-alan liiketoimintaa.

FVCA pitää olennaisena, että vaihtoehtoisia ratkaisumalleja etsitään aktiivisesti ehdotuksen kielteisten vaikutusten rajaamiseksi sote-alan ulkopuolelle.

Ehdotettua sääntelyä tulisi muuttaa esimerkiksi niin, että se kohdistuisi vain yrityskauppoihin, joissa kaupan kohde tuottaa Suomessa sosiaali- tai terveystalvveluja tai niihin olennaisesti liittyviä palveluja.

Ehdotettuun 22 a §:ään voidaan lisätä esimerkiksi uusi kohta, jossa pääomasijoittajien kohdeyrityksiin liittyvät ongelmat voitaisiin ratkaista viittaamalla *vaihtoehtorahastojen hoitajista annettuun lakiin (162/2014)*:

4 luku

Yrityskauppavalvonta

22 a §

Soveltamisala sosiaali- ja terveystalvveluissa

Yrityskauppavalvontaa koskevia säännöksiä sovelletaan lain 22 §:ssä säädetyistä liikevaihtorajoista riippumatta kaikkiin yrityskauppoihin, joissa vähintään yksi yrityskaupan osapuoli tuottaa Suomessa asiakkailleen sosiaali- tai terveystalvveluja taikka terveystalvveluihin liittyviä laboratorio- tai kuvantamispalveluja. Ilmoitusvelvollisuus ei kuitenkaan koske:

1) sellaisia yrityskauppoja, joiden kaikki osapuolet ovat itsenäisiä ammatinharjoittajia;

Venture Capital -tilastoja vuodelta 2016

Suomalaiset venture capital-toimijat sijoittivat yhteensä 121 M €, 195 kasvuyritykseen.

Yhteensä 169 suomalaista yritystä sai koti- tai ulkomaisen vc-sijoituksen. Summa oli yhteensä 111 miljoonaa euroa.

Siemenvaiheen pääomasijoitukset startup-yrityksiin ovat lähes nelinkertaistuneet viidessä vuodessa.

- 2) sellaisia yrityskauppoja, joiden kaikki osapuolet toimivat saman lääkärikeskusyrityksen tai saman sosiaali- ja terveystalvveluja tuottavan yrityksen tai yritysryhmän nimissä;
- 3) sellaisia yrityskauppoja, joiden osapuolia on kaksi ja näistä toinen on enintään kahden lääkärin tai muun sosiaali- ja terveystalvveluja tuottavan ammattihenkilön palveluja myyvä yritys;
- 4) *sellaisia yrityskauppoja, joissa mikään osapuolena olevista yrityksistä ei tarjoa sosiaali- ja terveystalvveluita vaikka jokin osapuolena olevista yrityksistä olisikin tämän lain 21 § 3 momentin tarkoittamalla tavalla sellaisen vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain (162/2014) 2 luvun 1 §:ssä määritellyn vaihtoehtorahaston määräysvallassa, jonka määräysvallassa on myös sosiaali- ja terveystalvveluita tarjoava yritys.*

Euromääräisten liikevaihtorajojen palauttaminen esitykseen

Esitämme lisäksi harkittavaksi, että ehdotettuun sääntelyyn sisällytettäisiin liikevaihtoon perustuva soveltamisalarajaus pienempien ja vähämerkityksellisten yrityskauppojen rajaamiseksi raskaan sääntelyn ulkopuolelle.

Yrityskauppojen käsitteleminen yleisen yrityskauppavalvontasääntelyn mukaisessa kuukauden määräajassa ehdotetun 45 työpäivän sijaan

Voimassa olevan kilpailulain yrityskauppavalvontasäännösten mukaan yrityskauppa katsotaan hyväksytyksi, mikäli KKV ei anna päätöstä jatkoselvitykseen ryhtymisestä kuukauden kuluessa yrityskauppailmoituksen vastaanottamisesta. Lakiehdotuksessa kuukauden määräaika pidennettäisiin ehdotuksen soveltamisalaan kuuluvien yrityskauppojen osalta 45 työpäivään, mikä tarkoittaisi käytännössä noin kuukauden pidennystä voimassa olevan lain mukaiseen määräaikaan. Tämä olisi omiaan pahentamaan entisestään ehdotuksen haitallisia vaikutuksia yrityksille. Nykyistä merkittävästi useampi yrityskauppa joutuisi valvonnan piiriin ja lisäksi valvontamenettely kestäisi nykyistä pidempään. Yrityskaupat viivästyisivät ja jopa estyisivät.

FVCA pitää olennaisena, että kaikki sote-sotealaan liittyvät yrityskaupat tulee käsitellä yleisen yrityskauppavalvontasääntelyn mukaisessa kuukauden määräajassa. Muut yrityskauppailmoitusvelvollisuudet muilla toimialoilla tulisi rajata kokonaan soveltamisalan ulkopuolelle, jottei esityksellä heikennetä merkittävästi muiden toimialojen toimintaedellytyksiä.

Esityksen valmistelusta ja yhteistyö jatkovalmistelussa

FVCA kiinnittää huomiota siihen, että yhdistystä ei ole kuultu valmistelun aikana eikä siltä ole pyydetty lausuntoa, vaikka ehdotuksella on hallituksen esitysluonnoksen mukaan merkittäviä vaikutuksia pääomasijoitustoimialaan ja käytännössä lähes kaikkiin pääomasijoittajien kohdeyrityksiin. TEM:n kanssa sovitun mukaisesti yhdistys on kuitenkin perehtynyt asiaan hyvin lyhyellä varoitusajalla ja olemme kirjanneet ensimmäiset huomiomme lausuntomme.

Toivomme, että ehdotuksen kielteisiä vaikutuksia kasvuyrityksille voidaan pyrkiä rajaamaan hyvässä yhteistyössä myös lausuntoajan päättymisen jälkeen.

SUOMEN PÄÄOMASIOITUSYHDISTYS

Pia Santavirta
Toimitusjohtaja